

Agendapunt	Ex post evaluatie POP2
Bijlage	a) Eindrapportage ex post POP2 definitief b) Bijlagerapportage per maatregel c) Publieksversie ex post POP2 d) Methodologie ex post evaluatie POP2
Eigenaar	Fer Schenk, Regiebureau POP
Afgestemd met Doel	Begeleidingsgroep ex post evaluatie POP2, TPO en EZ (incl. RVO) Ter bespreking

Artikel 84 van Raadsverordening 1698/2005 schrijft voor dat de programma's voor plattelandontwikkeling geëvalueerd moeten worden door een onafhankelijke beoordelaar. De ex post evaluatie POP2 is na een openbare aanbesteding uitgevoerd door het bureau Ecorys, in samenwerking met Sweco en Roots Beleidsadvies. Voor de begeleiding van de evaluator is een begeleidingsgroep gevormd vanuit provincies, ministerie EZ, RVO.nl en het Rb-POP. De ex post evaluatie POP2 vormt het sluitstuk van het programma POP2.

De evaluatierapporten worden na de bespreking in deze vergadering toegezonden aan de Europese Commissie. De publieksversie van de evaluatie zal worden gepubliceerd op de website van het Regiebureau POP. Daarnaast zal relevante informatie inzake de ex post evaluatie ter informatie aan de Tweede Kamer worden toegezonden.

In deze notitie wordt kort ingegaan op de conclusies en aanbevelingen van de evaluator

1. Conclusies

De belangrijkste conclusies van de evaluatie zijn:

Algemeen:

Prestatie van formaat: elke Europese euro leidde tot 4 extra euro's in Nederland

Het is een prestatie van formaat dat het budget van € 590 mln. aan Europees geld is uitgegeven aan goedgekeurde subsidie-aanvragen voor het platteland en er geen budget onbenut is gebleven. Bovendien is er sprake geweest van een omvangrijke 'multiplier'. Voor elke Europese euro zijn er ruim 4 euro's bijgelegd vanuit de Nederlandse overheden en de particuliere sector. Die hefboom heeft geleid tot een totale investering in het platteland van ca. € 3,2 mld.

Uitvoering afhankelijk van vraag van partners op het platteland

Het programma is een subsidieprogramma waarbij vaak ook een eigen bijdrage van de particuliere sector moest worden ingezet. De uitvoering van een dergelijk programma/ de mate waarin maatregelen tot uitvoering komen is afhankelijk van de concrete behoeften van die particuliere sector. In afgelopen periode is gestreefd om het aanbod van de maatregelen en de criteria voor het verlenen van subsidie zo goed mogelijk aan te laten sluiten op de behoeften en vraag uit de markt.

Decentrale aanpak had voor- en nadelen

De provincies hebben elk een eigen invulling aan de maatregelen gegeven. Deze decentrale invulling van POP2 had als voordeel dat goed kon worden aangesloten op de lokale problematiek en kansen op het platteland. De Dienst Landelijk Gebied (DLG) resp. DR en RVO.nl van het ministerie van Economische Zaken, fungeerde als centraal uitvoerings- en betaalorgaan. De decentrale invulling had als nadeel dat het betaalorgaan met verschillende beleidsmatige invullingen voor dezelfde POP-maatregel moest werken.

Meer focus in het programma had tot betere resultaten kunnen leiden

Voor POP2 is gekozen voor een brede aanpak. In de uitvoering van het programma is ingezet op 20 maatregelen met verschillende doelen per provincie. De brede aanpak leidde tot een versnipperde inzet en hierdoor in sommige gevallen ook tot tegenvallende resultaten.

As 3 (leefkwaliteit en diversificatie) was het meest succesvol: het platteland is qua economische structuur veranderd

Afgezet tegen de streefwaarden laat As 3 de beste prestaties zien. Het beeld is dat de versterking van de leefkwaliteit en de beoogde diversificatie van het platteland in belangrijke mate is geslaagd. Er zijn talrijke voorbeelden van zorgboerderijen en recreatieve voorzieningen die het aanzien van het platteland en de toekomstmogelijkheden daarvan daadwerkelijk hebben versterkt.

Bij As 1 (concurrentievermogen) en As 2 (milieu, natuur en water) zijn verschillende maatregelen succesvol geweest, maar is de opgave nog groot

Voor As 1 en As 2 geldt dat een aantal streefwaarden niet is behaald en er meer was verwacht van de inzet van POP2. Zo bleek zeven jaar uitvoering tekort voor het behalen van de milieu- en natuurdoelen. Wel kan worden geconstateerd dat de biodiversiteit minder snel afnam dan in de periode voor POP2.

Europa dichterbij de burger

Uit de evaluatie blijkt dat de Europese Unie door POP2 meer zichtbaar is geworden en in veel gevallen ook positiever gewaardeerd wordt.

Effecten per as

Effecten As 1: concurrentievermogen van de gesteunde bedrijven nam toe

In algemene zin kan worden geconstateerd dat de maatregelen van As 1 positief hebben bijgedragen aan de ontwikkeling van het concurrentievermogen van de landbouwsector in Nederland.

Effecten As 2: biodiversiteit en landschap verbeterden, maar weidevogelstand niet

De maatregelen droegen beperkt positief bij aan de verbetering van de biodiversiteit en het landschap. De inzet was versnipperd en de maatregel voor het agrarisch natuurbeheer gebaseerd op individuele contracten bleek uiteindelijk weinig effectief in het beschermen van weidevogels en andere kwetsbare soorten.

Effecten As 3: meeste streefwaarden behaald met verbetering van het leefkwaliteit

De resultaten geven een vrij gelijkmatig positief beeld zien. Voor de meeste maatregelen zijn de streefwaarden voor wat betreft het aantal projecten (nagenoeg) gehaald en is het leefklimaat verbeterd.

Effecten As 4: Sociale cohesie gegroeid

Het Leaderprogramma is uitgevoerd door 30 plaatselijke groepen. In bijna driekwart van de Leader-projecten ontstonden nieuwe netwerken en droegen de Leader-projecten in algemene zin bij aan de sociale cohesie. Het aandeel private investeringen en de grote inzet van vrijwilligers laten zien dat levende en actieve netwerken zijn ontstaan.

2. Aanbevelingen

De evaluator geeft nog een aantal aanbevelingen voor het uitvoeringsprogramma POP 3 (zie blz 67 ev van Eindrapportage ex post POP2 definitief). Hieronder worden de aanbevelingen kort weergegeven, allereerst per as en vervolgens voor het gehele programma.

Lessen per As

De conclusie van de evaluatie voor As 1 is dat er redelijke resultaten behaald zijn. De Nederlandse landbouw behoort internationaal tot de top. Deze positie is echter kwetsbaar: ook de internationale concurrentie ontwikkelt zich snel. Om de leidende positie te behouden, blijft inzet op het versterken van innovatie, verduurzaming en concurrentiekracht noodzakelijk. In het POP3 hebben de thema's

innovatie, concurrentiekracht en verduurzaming daarom ook terecht een plaats gekregen.

De inzet van As 2 om de kwaliteit van het milieu, natuur en landschap te verbeteren, heeft geleid tot een beperkt positief resultaat. Er ligt echter ook een grote opgave op dit gebied en voortzetting van het beleid lijkt daarom wenselijk. Tegelijkertijd is uit de evaluatie gebleken dat voor wat betreft het agrarisch natuurbeheer een herziening wenselijk was. In POP3 wordt daaraan invulling gegeven.

Voor As 3 kan geconcludeerd worden dat er in de periode van POP2 daadwerkelijk diversificatie op en van het platteland heeft plaatsgevonden. Het landschap is veranderd, plattelandsgebieden hebben meer inkomstenbronnen gegenereerd en POP2 heeft aan beide een wezenlijke bijdrage geleverd. Tegelijkertijd lijkt het punt van verzadiging bereikt. In onze optiek is het dan ook terecht dat deze maatregelen niet in het POP3 zijn voortgezet.

De Leader-aanpak van As 4 heeft geleid tot veel succesvolle projecten en tastbare resultaten. De aanpak heeft ervoor gezorgd dat 'Europa' dichterbij de plattelandshuishoudens is gekomen. Daarnaast zijn er op lokaal niveau grote resultaten bereikt. De evaluatoren zijn daarom van mening dat de Leader-aanpak in het POP3 terecht is voortgezet.

Lessen op programmaniveau

Uit de evaluatie blijkt dat ten tijde van POP2 is gekozen voor een brede focus. Deze brede focus leidde tot een versnipperde inzet en hierdoor in sommige gevallen ook tot tegenvallende resultaten. Met de invulling van POP3 op vijf hoofdthema's (versterken concurrentiekracht, jonge landbouwers, natuur & landschap, verbetering waterkwaliteit en Leader) is er, terecht, meer focus in het programma aangebracht.

De versnipperde inzet door de actieve rol van de 12 provincies blijft echter ook voor POP3 een aandachtspunt. Goed overleg en landelijke afstemming blijven ook in de volgende periode noodzakelijk.

In POP2 was de programmasturing in belangrijke mate financieel van aard en minder op inhoudelijke doelstellingen. De nieuwe sturingsprincipes in POP3 voorzien een duidelijkere link tussen projecten, aandachtsgebieden en doelen. Continue monitoring en evaluatie moeten bijdragen aan de inhoudelijke doelbereiking van het POP3.

In POP2 werden de administratieve lasten door zowel begunstigden als betrokken instanties als zwaar ervaren. Dit pleit ervoor om bij POP3 te zorgen voor een vereenvoudiging van regels en vermindering van de administratieve lasten. Ook op dit gebied zal monitoring en evaluatie nodig zijn, zodat op basis daarvan kan worden bijgestuurd.
